

HET WARE VERHAAL OVER DE PETROLEUMKAR VAN HENK VAN RUITEN (PUROL)

Daar waar in vroegere jaren het Zuideinde plots ophield en overging in een smal pad begon de gemeente Woubrugge. En heette het de Zuidhoek. Henk van Ruiten had op de Zuidhoek zijn kruidenierswinkel. De bewoners van de Zuidhoek werden "Sudeten-Veenders" genoemd. Zij hoorden gemeentelijk bij Woubrugge, maar leefden in de Veen. Ook Henk van Ruiten had niets met Woubrugge. Zijn hele klantenkring was te vinden in Roelofarendsveen. Naast kruidenierswaren was hij ook leverancier van groente en fruit én petroleumboer.

Die "peteroliewijk" liep van de veilingbrug tot en met de Zuidhoek plus de hele Veenderpolder. Het was een drukke wijk die iedere maandag en dinsdag werd gelopen. Op petroleum werd alles gekookt en ook de was gedaan. En werd – niet te vergeten – 's zaterdags het badwater opgewarmd.

Officieel dealer

Henk van Ruiten was officieel dealer van de Pure Oil Company kortweg PUROL genoemd. Deze leverancier van huisbrandolie heeft bestaan tot

*Henk van Ruiten voor zijn kruidenierswinkel aan de Zuidhoek
Foto uit archief Stichting Oud Alkemade*

1940 en werd toen overgenomen door de Amerikaanse Petroleum Compagnie (APC) en in 1950 door ESSO.

De eerste petroleumkar van Henk was aan beide kanten van de tank voorzien van het PUROL-logo, zoals dat in heel Nederland werd gebruikt. En daar heeft Henk zijn bijnaam aan te danken. Want net als bijna alle Veenders moest je iemand wel een bijnaam geven om te weten over wie het ging. In de Veën hoorde je 's maandags dan ook vaak de vraag: "Is Purol al geweest?" Waarmee dan bedoeld werd of de petroleumboer al langs geweest was.

Naast het gebruikte Purol-logo was er ook nog een luxe logo; dezelfde naam Purol maar dan op zijn Amerikaans uitgevoerd, compleet met een adelaar en de Amerikaanse vlag. Dat logo werd in Nederland weinig gebruikt. Men vond het veel te opzichtig voor een simpel product als petroleum.

Met de petroleumkar door het dorp

De petroleumkar, de olietank met pomp, alle opslagvaten, de slangen, trechters, ja zelfs het "uniform" (een bruin manchesterpak) waren in bruikleen verstrekt en bleven dus eigendom van "de maatschappij". Henk vond dat prima. *Dan mogen ze ook het onderhoud regelen*, vond hij en liet vervolgens stevast ieder jaar opnieuw zijn hele kar door een schilder van de Pur Oil-maatschappij van onder tot boven schilderen.

Oorspronkelijk was de tank van de petroleumkar blank gegalvaniseerd. In feite was het een vat van 220 liter van zwaar staal met rolbanden. Het heette officieel een bombervat en was voorzien van een keurmerk. Aan beide kanten stond op de tank het Nederlandse PUROL-embleem. In de Tweede Wereldoorlog 1940-1945 werden alle petroleumkarren teruggehaald door de Pure Oil Company. Simpelweg omdat de Amerikanen de vaten van de karren nodig hadden voor de oorlogvoering. Er moest olie en benzine in verpakt worden voor het leger. Ook de voorraadvaten, die op de wurft lagen, moesten ingeleverd worden voor hetzelfde doel.

Na de oorlog in 1945 werd Henk opnieuw aangesteld als petroleumdealer. Nu van Esso. Het onderstel van zijn petroleumkar had de oorlog min of meer overleefd. Een nieuwe tank werd door Esso gemonteerd op het oude onderstel. Het keurmerk ontbrak geheel op de tank, omdat die gemaakt was van oud legerstaal. De tank was niet meer gegalvaniseerd, maar fel geel geverfd. Vreemd, want de kleur van Esso was rood. De schilder "reviseerde" met de kwast het onderstel van de kar. Esso leverde een nieuw manchesterpak (met pet) en Henk kon weer op pad in zijn petroleumwijk.

Handel in petroleumblikken

Het gebrek aan petroleum direct na de oorlog bracht een enorme concurrentie op gang tussen de diverse leveranciers. In de Veën waren dat

Esso, Shell en Caltex. Iedere maatschappij had zijn eigen vierkante 4-liter-blikken in de eigen kleur. Kompleet met een ingeperst logo en bouwjaar. Die vierkante petroleum-blikken moesten de klanten zélf kopen bij hun petroleumboer.

Inspecteurs van Esso hielden er vervolgens nauwgezet toezicht op dat er geen blikken van concurrent Shell werden gevuld met Esso petroleum. Daarom waren de blikken van Esso rood en die van Shell geel. Het stond overigens wel in vreemd contrast met de Esso petroleumkar van Henk, die nog steeds geel was . . .

Die hele kleurenproblematiek gaf mogelijkheden voor de creativiteit van Henk van Ruiten. Er kwam - via hem - een levendige handel in gebruikte olie-blikken op gang in de Veen. Mensen die verhuisden of overgingen op butaangas

verkochten hun overtollige olie-blikken aan Henk. Die er vervolgens niet voor terugdeinsde om de gele Shell-blikken van een rood Esso verlaagde te voorzien om ze daarna als tweedehands Essoblikken te verhandelen. Handel voor Henk; een koopje voor zijn klanten.

In 1958 was de concurrentie tussen Shell en Esso op haar hoogtepunt. Als klantenbindertje kwam Esso met iets nieuws: een krantje met de naam *de Automaat*, met daarin de avonturen van Pijpje Drop. Dat was een negerjongen, die allerlei spannende avonturen beleefde.

Het taalgebruik in het krantje was nogal recht-toe-recht-aan. Wat dacht u van het volgende gedicht:

Kijk eens even, vader Roetmop,
hoe d'ooievaar ons heeft verrast!
Met een kleine, leuke zwartkop.
"Pijpje Drop" doop ik hem vast.

Aan het eind van iedere aflevering stond dan stevast vermeld:

Hoe 't verder Pijpje Drop vergaet,
staat in de volgende Automaat.

Het Nederlandse logo van Pure Oil Company met de vernederlandste fabrieksnaam Purol. (De geestelijkheid in Nederland - en zeker in Alkemade - zal het er niet mee eens zijn geweest, dat Purol het echte licht der wereld was. Red.)

In 1958 – net voor Henk zijn dealerschap voor Esso beëindigde – zag hij nog nét kans om de maatschappij een nieuwe olietank met pomp en maatglas “voor in de schuur” af te troggelen. Het koperen fabrieksplaatje vermeld:

*Gebouwd bij de Firma Janssen in Den Haag.
Bouwnummer 385, 1958.
Uitsluitend voor petroleum.*

Oliekar in ons Historisch Centrum

De herbouwde vooroorlogse oliekar van Henk van Ruiten “Purol” is vanaf augustus 2007 te bewonderen in ons Historisch Centrum. Zoals die toen dus was. Ook de ESSO petroleumtank met pomp uit 1958 zal er een plekje krijgen. Deze oliekar is tot stand gekomen dankzij de steun van een groot aantal instanties en personen, die ik bijzonder erkentelijk ben voor hun medewerking.

De originele houten spaakwielen hebben ooit onder een echte petroleumkar gezeten. Het ontwerp werd geleverd door het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen. De heer en mevrouw Citroen van het Esso Museum in Botlek/Europoort hadden in hun archief de in het artikel afgebeelde PUROL-logo's en het originele ESSO-embleem, waarna Van Ruiten-buitenreclame de reproductie heeft verzorgd. Het originele bombervat van 220 liter kwam uit het museum van Janus Vaten in Oosterhout. Het verenpakket en de as kreeg ik via Bert Roelofsen van het handkarrenmuseum De Wemme in Zuidwolde (Dr.). Smederij Joop Straathof te Rijpwetering maakte volgens de oude tekening het chassis. Theo Hillebrand van Hillebrand Techniek verzorgde het authentieke smeedwerk en had ook nog een originele vatkraan op zolder liggen. De oude trechters en de schenkkannen werden via internet bij verzamelaars gevonden. De petroleumkannen zijn origineel uit de erfenis van Henk van Ruiten “Purol” afkomstig. En tenslotte zorgde Cees Zoet voor het houtdraaiwerk van het handvat. Met als resultaat: de kar van Henk Purol is er weer!

Pieter van Ruiten
(zoon van Henk, Red.)